

SİNAĞRİT BABA

Resimli Seçme Hikâyeler

Sait Faik Abasıyanık (Adapazarı, 18 Kasım 1906 – İstanbul, 11 Mayıs 1954) Adapazarı’nın varlıklı ve köklü ailesi Abasızzadeler’den, bir ara belediye başkanlığı da yapmış Mehmet Faik Bey ile Makbule Hanım’ın oğlu. İlkokulu Rehber-i Terakki’de okuduktan sonra iki yıl Adapazarı İdadisi’ne devam etti. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra ailesiyle birlikte İstanbul’a geldi. İstanbul Erkek Lisesi’nde okurken Arapça öğretmenine yapılan bir şaka yüzünden sınıfın bütün öğrencileri farklı liselere dağıtılınca o da Bursa Lisesi’ne gönderildi ve bu okuldan “iyi” dereceyle mezun oldu (1928). Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümüne yazıldıysa da iki yıl sonra babasının isteği üzerine iktisat eğitimi için Lozan’a gitti, oradan da Grenoble’a geçti. Sanatı ve kişiliği üzerinde derin izler bırakacak bu Fransız kentinde üç yıl süreyle öğrenim gördü. Türkiye’ye döndükten (1934) sonra bir süre Halıcıoğlu Ermeni Yetim Mektebi’nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Eminönü’ndeki Yağ İşkelesi’nde babasının açtığı ticarethaneyi yürütemedi (burada başına gelenleri *Lüzumsuz Adam* kitabındaki “Ben Ne Yapayım?” öyküsünde anlatmıştır). Babasının 1939’daki ölümüyle annesi ve kendisine kalan mülklerin geliriyle yaşadı. Kısa bir süre *Haber* gazetesi için adliye muhabirliği yaptı (1942). Yazılarını Burgazada’daki köşklerinde, kışlarını Şişli’de geçiren Sait Faik, sadece sanatçı çevrelerin değil, İstanbul’un belli başlı mekânlarının bilinen simalarından biri oldu. 1953 Mayıs’ında, “modern edebiyata hizmetlerinden dolayı” ABD’deki Uluslararası Mark Twain Derneği’nin onur üyeliğine seçildi. Ölümünün ardından, annesi Makbule Hanım’ın çabalarıyla kurulan Sait Faik Hikâye Armağanı, Darüşşafaka Cemiyeti’nin himayesinde günümüze kadar sürdü. Burgazada’daki köşk 1959’da Sait Faik Abasıyanık Müzesi’ne dönüştürüldü. Öykülerinden “Menekşeli Vadi” (*Vesikalı Yarım* adıyla, 1968) ve “Mahpus” (*İrmak* adıyla, 1972) yönetmen Lütfi Akad tarafından filme çekildi; *Medar-ı Maişet Motoru* (*Birtakım İnsanlar*) romanı ise Safa Önal tarafından *Ağlayan Melek* (1970) adıyla sinemaya uyarlandı.

Kitapları:

Öykü: *Semaver*, 1936; *Sarıncı*, 1939; *Şahmerdan*, 1940; *Lüzumsuz Adam*, 1948; *Mahalle Kahvesi*, 1950; *Havada Bulut*, 1951; *Kumpanya*, 1951; *Havuz Başı*, 1952; *Son Kuşlar*, 1952; *Alemdağ’da Var Bir Yılan*, 1954; *Az Şekerli*, 1954. **Röportaj-Öykü:** *Tüneldeki Çocuk*, 1955; *Mahkeme Kapısı*, 1956. **Roman:** *Medar-ı Maişet Motoru*, 1944 (1952’den itibaren *Birtakım İnsanlar* adıyla); *Kayıp Aranıyor*, 1953. **Şiir:** *Şimdi Sevişme Vakti*, 1953. **Diğer:** *Balıkçının Ölümü – Yaşasın Edebiyat* (kitaplarına girmemiş öykü, şiir ve yazılar; haz. M. Uyguner), 1977; *Açık Hava Oteli* (konuşmalar, mektuplar; haz. M. Uyguner), 1980; *Müthiş Bir Tren* (öyküler; haz. M. Uyguner), 1981; *Sevgiliye Mektup* (öyküler, yazılar, mektuplar, konuşmalar; haz. M. Uyguner), 1987; *Karganı Başıyla* (yayımlanmamış mektup ve kartlar; haz. S. Sönmez), 2003; *Hikâyecinin Kaderi* (dergilerde kalmış hikâye ve yazılar), 2005; *Büyüyen Eller* (Sait Faik Müzesi’nde bulunan belgeler; haz. S. Sönmez), 2007. **Çeviri:** *Yaşamak Hırsı* (G. Simenon), 1954.

Sait Faik Abasıyanık'ın
YKY'deki kitapları:

Semaver (2002)
Şahmerdan (2002)
Sarnıç (2002)
Lüzumsuz Adam (2002)
Birtakım İnsanlar (2002)
Son Kuşlar (2002)
Kumpanya (2002)
Havuz Başı (2002)
Kayıp Aranıyor (2002)
Mahalle Kahvesi (2002)
Alemdağ'da Var Bir Yılan (2002)
Havada Bulut (2002)
Şimdi Sevişme Vakti ve Diğer Şiirleri (2003)
Karganı Bağışla (haz. S. Sönmez, 2003)
Mahkeme Kapısı (2003)
Hikâyecinin Kaderi (2005)
Seçme Hikâyeler (resimleyen: C. Kızıltuğ, 2005)
Öyle Bir Hikâye (2006)
Büyüyen Eller (haz. S. Sönmez, 2007)
Bütün Eserleri (Delta, 2009)

Doğan Kardeş:

Karanfiller ve Domates Suyu – Seçme Öyküler
(haz. M. Yalçın, 2025)
Sinağrit Baba - Resimli Seçme Hikâyeler (2025)

SAİT FAİK ABASIYANIK

Sinağrit Baba

Resimli Seçme Hikâyeler

Resimleyen: Cem Kızıltuğ

YAPI KREDİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Bohça • 7
Stelyanos Hrisopulos Gemisi • 12
Zemberek • 23
Çamaşır İpleri ve Don Gömlek Hayaletleri • 30
Ben Ne Yapayım? • 36
Havuz Başı • 41
Uzun Ömer • 47
Kraliçenin Evinde • 54
Açık Hava Oteli • 60
Diş ve Diş Ağrısı Nedir Bilmeyen Adam • 65
Jimnastik Yapan Adam • 71
Bir İlkbahar Hikâyesi • 76
Serseri Çocukla Köpek • 80
Fındık • 83
Eftalikus'un Kahvesi • 88
Sinağrit Baba • 94
Son Kuşlar • 99
Sivriada Geceleri • 105
Haritada Bir Nokta • 111
Hişt, Hişt!... • 119
Dülger Balığının Ölümü • 123

Bohça

Evimize ilk geldiği akşamı pekâlâ hatırlıyorum:

Ben, bizim dut ağacının dibinde mahalle çocuklarına o günkü oynadığımız oyundan, sudan ve su kenarından bahsetmekteydim. Bütün heyecanım üzerimdeydi. Bu yüzmek bilmeyen gruba, nasıl yüzmek öğrendiğimi o kadar hararetle

anlatıyordum ki çocuklar en küçük bir kıpırtı yapamıyorlardı. Bütün sualleri gözlerine birikmişti. Heyecanıyla beraber artan **sûrati intikal**imle bana ne sorulmak icap ettiğini derhal anlıyor, arkadaşlarıma bir kelime söyletmiyordum.

Evimizin bahçemize açılan kapısından gözüktüğü ve beni çağırdığı zaman, onu ilk defa görmekten doğan hayretimi hiç belli etmeden devam ettim:

— Artık ayağım yerden kesilmişti. Su yutmaya da başlamıştım. Ama aklıma hiç korku gelmedi. Ne yapacağımı düşünüyordum.

— Küçük bey, anneniz sizi istiyor.

Bu cümleyi o söylemişti.

— Geliyorum, dedim.

Ve arkadaşlarıma tam boğulmama az kalmışken, birkaç saniyede nasıl yüzmek öğrendiğimi anlatmaya devam ettim.

Neden sonra arkadaşlarım gitmiş; ben evin bahçe kapısına doğrulmuştum. O, hâlâ kapının önünde beni bekliyordu. Bana bakmıyordu. Gözleri ayva ağacında öten bir saka kuşundaydı.

— Bülbül mü? dedi.

— Yok kız, dedim, saka.

Anlamamazlığa vurdu. Bir mahalle şivesiyle:

— Hadi ordan, dedi. Saka biraz evvel geçti.

— Sus kız, dedim, terbiyesiz, ben öyle şakaları sevmem.

Mahzun gözleriyle bana uzun zaman baktı. Mutfağı ben önde o arkada geçtik. Ona, evimize niçin geldiğini sormak işkencesini de yaptım. O şöyle bir cevap vermişti:

— Ben eskiden Binbaşı Hidayet Bey'in evinde **besleme** idim.

Ben ne hain bir burjuva çocuğu idim, bilmezsiniz. Ona ne

mahzun: üzgün.

besleme: evlatlık olarak alınan ve ev işlerinde çalıştırılan kız.

sûrati intikal: çabuk anlama, çabuk kavrama.

eziyetler etmedim. Esmer teninde yer yer çürükler peyda oldu; yaralar açıldı. Küçük, şekilleri bozulmuş ellerinin yukarısındaki narin ve mor damarları okunan bileklerine ne tırnak yaraları açmadım.

Bütün işkencelerime, eziyetlerime rağmen yine benimle laubali oluyordu. O zaman suratına tükürür, o zaman tokatlardım.

Nüfus kâğıtlarına göre resmen benden bir yaş büyüktü. İkimiz de bir çocuk cıızlığı içinde afacan ve ele avuca sığmazdık.

O, siyah fistanının göğsünde, daha doğrusu uzun ve kemiksiz boynuna çok yakın bir yerinde, bir kırmızı turp kadar büyük memeleri, güneşten uçları sararmış saçları, yüzünün esmerliğine nazaran fevkalade beyaz, muntazam çıplak ayakları ile bir kış gecesi rüyama girdi. Rüyamda o zamanlar dedeme, sonraları Nurbaba ve şimdi Noel Baba'ya benzettiğim bir adam, elimden tutarak onun elini avucuma koymuştu.

— Sakın demişti, kavga etmeyin.

Ve o ihtiyar gür kaşlarını alt kirpiklerine kadar eğerek çatmıştı. Ondan sonra kavga etmemiştik. Bu kavga etmeyişin rüyada **vaki** bir hadise olduğunu işaret etmek lazım. Evet bu bir rüya idi. Şöylece devam etti:

Dut ağacının dibinde el ele idik. Saka kuşu ötede, ayva ağacında ötüyordu. Gökte büyük büyük yıldızlar vardı. Bir göl kenarında sazlı ve çakıllı bir koy kadar kocaman bir ay, ufkun bir köşesini doldurmuştu. Biz bu göl kenarına benzeyen aya doğru yürüyorduk.

Rüyamın bu kadarını hatırlayabiliyorum. Bir yemiş yemeden evvel alınan **ihhtisaslar**, onu yedikten sonra alınan lezzetten daha berrak ve **vazıhtırlar**. Ben de, rüyamın nihayetinde

vaki: olan, olmuş.

ihhtisas: duygu, duygulanma.

vazıhtırlar: açık, belli.

acayıp, cennetten insanları kovduran acayıp, bir yemiş yediğimi hayal meyal hatırlıyorum.

Ertesi sabah, hakikat güneşle beraber doğdu. Yüzümü, bahçe çeşmesinin musluğundaki buzları kırıp bol su ile yıkamıştım. Fakat hâlâ rüyamın içinde yürüyen bir halim vardı.

Ona evin taşlığında rastladım. Sağ elinde ayakkabı bezini tutuyordu. Yüzünü daha yıkamamış gibiydi. Badem gözleri şişkindi. Boynunda pire yeniklerini andıran benekler vardı.

O ayakkabılarımı silerken eğilmiştim. Ağzım şimdiye kadar duymadığım bir iştiha ve bambaşka bir hasretle saçlarına dokundu. Kafasından bir iki tel saç kopardım. Yolda hâlâ rüyamın içinde gibi mektebe giderken bu saçları tetkik ettim. Yarısi siyah, öteki yarisinin ılık ve sarı bir rengi vardı.

Onunla konuşmalarımız hep şöyle olurdu:

— Kız, potinlerimi silmemişsin?

— Vallahi sildim, küçük bey.

— Silmemişsin diyorum sana!

Ellerimde yarısi siyah, öteki yarısi ılık sarı saçları kalırdı. Olduğu yere büzülürdü. Hıçkırıksız ve sessiz ağlardı. O ağladıkça ben sinirlenirdim.

— Kız bu defteri sen mi yırttın?

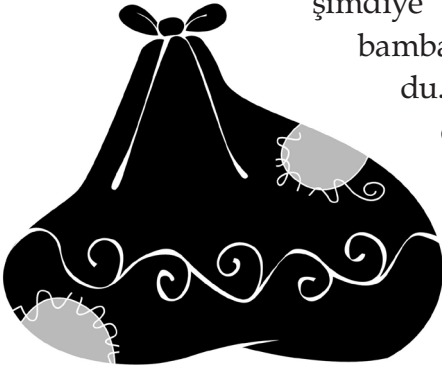
— Vallahi, ben yırtmadım küçük bey.

— Sen yırttın diyorum sana!

Bir ikinci defa ben yırtmadım, diyemezdi.

— Kız gene mi çantamı karıştırdın?

— Kitabınızın resimlerine baktımdı küçük bey!

— Ne diye bakıyorsun?

— Hoşuma gidiyor.

Ona şu aşağıya yazacağım cümleyi bir gün, yukarıki hoşuma gidiyor cevabını aldıktan sonra, söylemek istemiş-tim. Unutmadım, aşağı yukarı şöyle idi: “Kız sen de benim hoşuma gidiyorsun. Hem de her gün yiyip sana vermediğim, çok sevdiğim şamfıstıklarından daha çok. Ama ben, hoşuma gidiyor diye, seni kabuklarından sıyrıp şamfıstığı gibi yeşil ve tatlı içini yiyor muyum?..”

— Kız!

— Ne var küçük bey?

— Hiç...

— Küçük bey!

— Ne var kız?

— Hiç...

Yan yana dut ağacının dibinde idik. Şu yukarıda cevapları hiç olan konuşmayı yapmadık. Fakat bu şekilde çoktan konuş-muşa benzer bir halimiz vardı. Kafası dizimde idi, kokusu burnumda ve annem bizi bu şekilde yakaladığı zaman bir yaz öğlesi idi. Ben, bahçe kapısından sokağa fırlayıp su kenarına kaçmış, akşama kadar ılık sudan çıkmamıştım. Akşam olunca yine arka bahçede mahalle çocuklarıyla toplanmıştık. Bütün heyecanım sönmüş gibiydi. Arkadaşlarımı dinler gibi yapıyordum. Fakat her an evin bahçeye açılan kapısına bakı-yordum. Gelip beni çağırmadı. Nihayet çocuklar gitti. Ben eve doğru yürüdüm. O mutfakta da yoktu.

Bohçasını sandık odasının bir köşeciğinde olduğunu evde herkes bilirdi. Evde bir şey kaybolduğu zaman, evvela gizlice bu üzeri kırmızı, beyaz, sarı, lacivert yamalı bohça aranırdı.

Aradığım bohçayı sandık odasının naftalin kokan köşe-sinde bulamadım.

Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Kış, Ada'nın sahillerine lodoslarla beraber gelirdi. Kocayemiş ağaçlarının çamlarla birleştiği adanın lodos tarafında, hiçbir ev yoktur. Orada kocaman vahşi kayalar, tuhaf kuşlar ve derin uçurumlar vardır. Kalpazanlar Kayası'nın üstünden lodos aştığı zaman, adanın poyraz tarafındaki evlerinde sessiz bir hayat başlardı. Göçler gitmiş olurdu. Banyolar

sökülmüş; köşkler küskün ve hayatsız dururdu. Küçük sandallar yer yer karaya çekilmiş bulunurdu. İşte balık zamanı bu zamandı. Kocaman gır gır kayıkları sahile başvururlar, torik ve palamut adanın etrafında bütün gün döner dolaşırdı. Kocaman kayıklar, kocaman bir şehre durmadan balık götürür, adaya para pul, bir iki çuval un, birkaç kilo et getirirlerdi. O sene kış ne kadar fazla olmuşsa balık da o nisbette az çıkmıştı. Balığın az, kışın çok olması günah çıkartan papazı bile düşündürdü.

Stelyanos sabahtan beri çaparı¹ hazırlıyordu. Tamir ettiği ağlar çoktan bozulmuş, yazın hazırladığı oltalar kopmuş, kayığın boyaları dökülmüş, evin içi çoktan karmakarışık olmuştu. Bu sene balık yoktu. Bu seneki göçler evvelki senekiler gibi bol keseden para harcamamışlardı. Balığı bile başka balıkçıdan almışlardı. Beş para faydalarını görmemişti.

Trifon, kışa girerken hastalanmıştı. Köyde ilaç pahalıydı. Şehre inmek bir meseleydi. Trifon gerçi mektebe gitmiyordu. Ama kendi kendine çalışıyordu. Kitap, defter bile epey para tutmuştu. Stelyanos yarın balığa gidecekti. Çaparının hindi tüylerini düzeltiyor; kopmuş, çürümüş misinaları² tamir ediyor, paslı iğneleri değiştiriyordu. Bir bol balık olsaydı yarın da biraz gazyağı, bir parça şeker, Trifon'a bir pantolon, bir yün yelek, kendisine bir kasket alabilseydi. Evin içini biraz düzeltse, şehirden Trifon'a bir iki küçük hediyecik getirseydi. Bir denizci hikâyesi kitabı satın alsaydı. Bir kocaman gemi resmi bulup Trifon'un yattığı küçük odaya çivileseydi...

Stelyanos balığa akşamleyin çıktı. Gecenin kim bilir hangi saatinde dönecekti. Trifon büyükbabasını beklerken uyuyakalmıştı. Rüya görüyordu.

1 Ucuna yem yerine hindi tüyü bağlanmış on, on beş veya daha fazla iğneli bir nevi olta.

2 İpek veya bağırsaktan ud teline benzer bir şeydir. İğneler doğrudan doğruya olta kılına bağlanmadan bu beyaz şeye bağlanır.

Bir kayanın önünde bir gemi vardı. Trifon geminin içinde mi, yoksa kayanın üstünde miydi? Müthiş bir dalga, her an gemiyi o büyük kayaya çarpacak gibi yaklaşıyor, sonra nasıl oluyor bilinmez, dalga gelip gemiye çarpıyordu. Her an o kaya ile gemi arasında bir iki kulaçlık mesafe azalacak zannedildiği halde azalmıyordu, artmıyordu da.

Bu rüya böylece devam ederken Stelyanos içeri girdi. Rüzgâr odanın içini karıştırdı. Bir iki fotoğraf yerlerinden düştü. Danteller uçtu.

— Uyuyor muydun, Trifon?

— Uyuyordum ya... Balık var mı baba?

— Yok... deniz sanki bomboş.

— Neden acaba?

— Muhakkak bir canavar peyda oldu, Trifon. Yoksa bu vakit balık olmaz mı?

— Dede... Sen hiç canavar gördün mü?

Stelyanos canavar görüp görmediğini kendi kendisine sorduğu zaman düşünür kalırdı. Fakat başkaları sorunca; o kadar canavar hikâyeleri ile dolu idi ki, o kadar gece yarıları, denizin karanlık, fosforlu yüzünden hışımla kocaman hayvanlar geçtiğini görmüştü ki... Hikâyelerle hakikatleri karıştırır, **muhayyile**inde ve hafızasında yaşayan mahlukları, denizlerde yaşamış hayvanlar gibi bulup çıkarıverirdi.

Zaten deniz kadar meçhul bir şey var mıydı? Kim bilir oltaların yetişmediği, ağların serpilmediği denizlerde ne tatlı, güzel balıklar; ne haşin, yırtıcı, hayal edilmez canavarlar vardı.

— Gördüm, Trifon. Bir kıştı. Toriğecıkmiştık. Bulunduğumuz nişanda³ pamukbalığı dedikleri bir canavar olduğunu işitmiştik. Bu balığın yavrusu yirmi, yirmi beş kilo ağırlığında olur-

³ Deniz ortasında balıkların bulunduğu yere nişan veya taş denir.
muhayyile: düş gücü.

muş diye duyardık. Bu yavruları büyükler, bir tehlike karşısında yutarlar; tehlike atladıktan sonra tekrar kusarlarmış. Düşün Trifon pamukbalığı ne kadar kocaman bir şey. Pamukbalığını o akşam Rüstem Çavuş yakalamıştı. Biz, bütün kayıklar onun etrafını almıştık. Bembeyaz, hakikaten pamuk gibi beyaz bir mahluktu. Yalnız ağzı, görülecek bir şeydi! Belki şu kapı kadar büyük. Dişleri yoktu. Rüstem Çavuş balığın karnına bıçağı daldırınca, bu karnın içinde dört tane dipdiri yavru bulduk. Sonra bu hayvanın yalnızca yavrusu yakalandı mıydı bütün deniz karışır, o cins bütün balıklar sandallara hücum ederler, devirirlermiş. O gece böyle bir vakaya meydan vermemek için kaçmıştık. Sonra bir akşam da...

Hikâyeler birbirini takip eder, Trifon **müphem** bir korku içinde uyuyuverirdi.

Kış ne kadar çok, ne kadar uzun olursa olsun; balık ne kadar az çıkarsa çıksın; yine yaz, bildiği gibi mahrumiyetlerin içinden kafasını kaldıracak ve onu bekleyenlere gelecektir.

Yukarıki iki odasında göçlerin oturduğu, sarı maden toprağı sıvalı küçük evin sahibi Stelyanos Hrisopulos, aşağıda zeminden üç merdivenle inilen bir odada balık ağlarını örmekle meşguldü. Küçük odanın tavanı insan boyundan yüksek olmasına rağmen, insanı eğilmeye mecbur bırakan bir karanlık; kilise önlerinde, deniz kenarlarında, balık ağlarının arasında, sandalın içinde çıkmış sarı **alaminüt** fotoğrafları hayal meyal fark ettirdi. Bu fotoğraflara baktıkça, Hrisopulos ailesinin büyük kızını bir kraliçe tavrıyla sandalda çekerken, küçük Trifon'u berrak dişleriyle gülerken görür; bütün çirkinlikleri silip süpüren alacakaranlığı seviverirdi. Hrisopulos ailesi bütün ölüleri ve iki tek canlısıyla güzel bir aileydi.

müphem: belirsiz.

alaminüt: şipşak, hemen.

Onları ören genç gözünü bozacak kadar ince ve sanatkârane dantellerle süslü bir masa örtüsünün üstünde, kırmızı boyaları dökülmüş minyatür bir rakı sürahisinin yanında Trifon'un günlerce çalışarak yaptığı bir gemi duruyordu. Geminin yanında, Stelyanos'un küçük kızı ve Trifon'un anası Yovana'nın ayakta bir resmi vardı. Yovana öleli dört sene olmuştu. Trifon şimdi on iki yaşındaydı. Sekiz yaşındaki Trifon'un resmi masanın üzerindeki gemi ve balık ağlarıyla beraber o sene, anasının öldüğü sene çıkmıştı. Bu resim on yaşındaki bir çocuğun ilişemeyeceği yere asılmıştı.

Stelyanos Hrisopulos'un en **şayanı dikkat** yeri boynu idi. Hiç kimsenin boynu, bir balıkçının kafasıyla vücudu arasında yükselen bu garip sütun kadar sert, dik, kararmış, adeta nasırlı ve sinirli olamaz. Buruşuk derinin üstünde rüzgârın, güneşin yaptığı tesir çok büyüktür. Genç bir balıkçı yüzüne sıhhat, enerji, hayat ve renk ulaştıran bu sütun, yalnız balıkçılarda bu kadar devrilmez bir mahiyetle yükselir. Bir balıkçı ne kadar ihtiyar olursa olsun, derisi ne kadar buruşuk bulunursa bulunsun her zaman kafası genç, dinç; boynu sağlam ve diktir.

Stelyanos Hrisopulos hem balık ağlarını örüyor, hem şarkı söylüyordu. Büyük kızını dokuz sene evvel kaçırmışlardı. Küçük kızı daha uslu akıllı çıkmış, evlenmiş barklanmıştı. Damadı, bir kış kocaman ve geniş sırtına işleyen bir rüzgâra yakalanmış, kayığı batmış, kendisi zorla kurtarılmıştı. Fakat zatürree, bu çınar adamı bir on gün içinde, ara sıra evlerine gelen sıkı göçlere döndürüvermişti. On altıncı gün sokağa çıkan Stavro yirmi beşinci gün yine aynı hastalıktan oluvermişti. Küçük kızı; bu kocaman kollu, sert başlı delikanlıyı unutmamış, verem olmuştu. Büyük oğlu ise Yunanistan'da ne yaptığı meçhuldü. Dört senedir